

ZPRAVODAJ 2004/4

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE OSLAVILO DESÁTÉ VÝROČÍ SAMOSTATNÉ EXISTENCE

Prvního října uplynulo deset let od okamžiku, kdy Židovské muzeum v Praze přestalo působit jako státem řízená instituce napojená na státní rozpočet. V roce 1994 se stalo zájmovým sdružením právnických osob s převahou českých židovských institucí ve správní i dozorčí radě, po 54 letech se vrátilo ke svému původnímu názvu. Jako setrvale nejnavštěvovanější muzeum v České republice zosobňuje moderní dějiny českých a moravských Židů a jeho objekty představují vyhledávanou kulturní a historickou památku pro mnoho významných českých i světových osobností.

Aktivity Židovského muzea v Praze v uplynulém desetiletí vydaly za desítky let předcházejících. Celkovou opravou a rekonstrukcí pěti historických budov v bývalém pražském Židovském Městě (především synagog) a zřízením nových stálých expozic v těchto místech Židovské muzeum vytvořilo poutavý obraz židovské minulosti v Čechách a na Moravě od 10. století i židovských tradic a zvyků.

„Do zpřístupnění nových stálých expozic v renovovaných prostorách jsme za deset let samostatné činnosti investovali desítky miliónů korun,“ komentuje své působení v roli ředitele muzea PhDr. Leo Pavlát. „Kromě oprav a rekonstrukcí historických budov jsme například zajistili restaurování stovek náhrobních kamenů na věhlasném Starém židovském hřbitově a podobnou péči věnujeme restaurování a odbornému zhodnocování muzejních exponátů. O tom, že jsme v našem snažení úspěšní, svědčí i fakt, že expozice ročně navštíví více než půl milionu návštěvníků. Kromě muzejních a výstavních aktivit stále rozvíjíme činnost našeho Vzdělávacího a kulturního centra.“

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea pracuje od roku 1996 a jeho hlavní náplní je příprava vzdělávacích programů pro žáky a studenty základních, středních, vyšších odborných a vysokých škol. Jedná se zejména o přednášky a dále interaktivní výtvarně-dramatické vzdělávací programy. Jednou z mnoha aktivit Vzdělávacího centra je projekt „Zmizelí sousedé“, který Židovské muzeum

v Praze uskutečňuje od roku 1999. Cílem tohoto projektu je přiblížit mladým lidem ve věku 12–18 let osudy židovských rodin z jejich bezprostředního okolí, které zahynuly v době druhé světové války. Žáci a studenti samostatně shromažďují informace získané z archivů, vyprávění, dokumentů a osobních setkání s pamětníky a zpracovávají literárně-dokumentační výpověď. Do léta 2004 se do projektu „Zmizelí sousedé“ zapojilo více než sto jednotlivců i kolektivů základních a středních škol.

K oslavám jubilea muzeum připravilo řadu kulturních a společenských akcí. V úterý 5. října se v prostorách Španělské synagogy uskutečnil slavnostní koncert violoncellisty Jiřího Barty a harfistky Jany Bouškové. Pozvání přijali významní politici a kulturní představitelé, mimo jiné předseda senátu České republiky Petr Pithart, ministr zahraničních věcí Cyril Svoboda, ale i řada velvyslanců sídlících v Praze. V úvodu hosty přivítal ředitel muzea Leo Pavlát a po krátkém projevu předal slovo ministru zahraničí České republiky Cyrilu Svobodovi, který ocenil význam a mezinárodní prestiž Židovského muzea v Praze.

Ke svému výročí muzeum vydalo česky a anglicky vzpomínkovou publikaci „10 let Židovského muzea v Praze“, která podrobně rekapituluje uplynulé desetiletí a přináší i bohatou obrazovou dokumentaci. V publikaci lze též najít statistiku návštěvnosti od roku 1994, výčet dokončených oprav a rekonstrukcí objektů muzea, podrobný seznam dočasných výstav, uspořádaných Židovským muzeem v Praze od roku 1994, soupis vydaných publikací, významných návštěv a ocenění, a podrobný přehled programů a projektů Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze. Do publikace jsou rovněž zařazeny výňatky z blahopřejných dopisů významných osobností z České republiky i z různých zemí světa, které oceňují mimořádně úspěšné působení muzea v uplynulé dekádě ve všech oblastech činnosti.

ALEXANDR BRANDEJS A ADOLF WIESNER – MECENÁŠ A JEHO ZEŤ

Židovské muzeum v Praze otevřelo 14. října v Galerii Roberta Guttmanna výstavu, která spojuje dvě významné osobnosti: obrazy, kresby, grafické práce a dokumenty představují mecenáše českých umělců generace Národního divadla Alexandra Brandejse a jeho zetě, malíře Adolfa Wiesnera. Muzeum tak připomíná významnou pražskou rodinu, kterou sleduje v díle a osudech několika generací jejich příslušníků: od roku 1848, kdy se narodil Alexander Brandejs, přes počátek 20. století, kdy vznikala nejvýznamnější část tvorby Adolfa

Wiesnera, až po druhou světovou válku, během níž někteří členové rodiny zahynuli v koncentračních táborech a další unikli za cenu emigrace. Rodinný příběh tak pokračuje i v generaci poválečné.

Hlavní pozornost je na výstavě soustředěna k Alexandru Brandejsovi, který se zapsal do historie českého umění, stejně jako jeho zeť, pražský umělec a secesní portrétista Adolf Wiesner. Jeho dílo, které je výrazněji zastoupeno ve sbírkách Židovského muzea v Praze, je vystaveno poprvé po téměř 70 letech.

Na zahájení výstavy 13. října 2004 se sjeli potomci tří dcer Alexandra Brandeise – Heleny, Otýlie a Arny z Anglie, Nizozemí a Spojených států amerických, jejich děti a vnoučata. K této generaci Brandejsových pravníků patří také řada osob, které přispěly svojí pomocí při uspořádání výstavy. Patří k nim především Jan V. White z New Yorku, který má hlavní zásluhu o uchování rodinných vzpomínek. Výstavu podpořil zapůjčením vlastnoručně sepsané rodinné kroniky a dalších rodinných dokumentů. Další materiály a všestrannou pomoc poskytla Helena Wiesnerová, Ian R. Wiesner a Joanna Powell z Anglie, Michal Kubin z Floridy a Eva Kosáková, Eva Fantová, Adriana Skálová a Nina Žižkovská z Prahy. Děkujeme jim za jejich pomoc, bez níž by se výstava nedala uspořádat.

K výstavě byl vydán katalog v české a anglické verzi, který vedle podrobného životopisu Alexandra Brandeise a Adolfa Wiesnera nabízí více než 200 reprodukcí jeho děl a dobových fotografií. Kurátorem výstavy a autorem katalogu je historik umění PhDr. Arno Pařík. Výstava je otevřena do 9. ledna 2005.

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE PATŘÍ MEZI 10 NEJZAJÍMAVĚJŠÍCH NA SVĚTĚ

Americký deník US Today vydal 23. září přehled 10 nejzajímavějších židovských muzeí na světě, které stojí za to navštívit. Židovské muzeum v Praze se umístilo v této desítce spolu s židovskými muzei v Berlíně, Jeruzalémě, New Yorku, Vídni, Paříži, Los Angeles, Baltimore, Amsterdamu a v St. Kilda (Victoria) v Australii.

PUTOVNÍ VÝSTAVY ŽIDOVSKÉHO MUZEA – TRADICE A ZVYKY A DĚJINY ŽIDŮ V TURNOVĚ A LOUNECH

Putovní výstavy „Židovské tradice a zvyky“ a „Dějiny Židů v Čechách a na Moravě“ (o nichž jsme naposledy informovali v Zpravodaji 1/2004) pokračují na své úspěšné pouti po českých a moravských městech. Jejich další zastávkou se od 6. října do 8. listopadu staly nové výstavní prostory Městské knihovny Antonína Marka v Turnově na severu Čech. Výstavu zahájil autor výstavy A. Pařík, který připomněl historii a osudy turnovské židovské obce. Místostarostka města a ředitelka Muzea Českého ráje v Turnově dr. Hana Maierová na vernisáži informovala o snahách města obnovit jeho židovské památky. Pozornost je soustředěna na turnovskou synagogu, kterou nedávno město získalo a připravuje její památkovou obnovu. Výstavu Židovského muzea doprovodila řada přednášek, projekcí a doprovodných kulturních programů za účasti skupin studentů ze škol celého kraje. Z Turnova se výstava „Židovské tradice a zvyky“ přesunula do Loun, kde byla instalována v gotickém sále Oblastního muzea. Vystavené panely doprovodil početný soubor kultových předmětů a starých tisků, pocházejících ze sbírek Židovského muzea v Praze. Na zahájení výstav 15. listopadu promluvil ředitel muzea v Lounech Bedřich Štauber. Připomněl, že je to vůbec první akce, kterou lounské muzeum připomíná bývalou židovskou obec, její život a náboženství. Výstava se těší mimořádné pozornosti občanů a bude v Lounech pokračovat až do 16. ledna 2005.

NALEZENÉ TVÁŘE V DĚČÍNĚ A V TEPLICÍCH

Po mimořádném úspěchu výstavy Nalezené tváře s podtitulem Vzpomínka na oběti holocaustu v dokumentech a fotografiích v Praze na přelomu let 2003 – 2004 (Zpravodaj informoval v čísle 4/2003) putuje výstava po různých výstavních sáních v České republice. Ve spolupráci s Židovskou obcí v Děčíně byla výstava od 8. září do 31. října 2004 představena v prostorách místní synagogy. Na vernisáži promluvil ředitel muzea Leo Pavlát a kurátorka výstavy a vedoucí oddělení holocaustu Židovského muzea v Praze Jana Šplíchalová o tragickém osudech židovských občanů za druhé světové války. Výstavu navštívilo mnoho školních výprav z Děčína a blízkého okolí.

Výstava Nalezené tváře se poté přemístila do Teplic, kde je od 18. listopadu 2004 až do 15. ledna 2005 instalována ve výstavních prostorách místního gymnázia. Zahájení výstavy se kromě kurátorky výstavy Jany Šplíchalové

účastnili rovněž zástupci teplické židovské obce, jejíž předseda Oldřich Látal se velkou měrou zasloužil o realizaci výstavy ve studentském prostředí.

Z NOVÝCH PŘÍRŮSTKŮ

Během své podzimní návštěvy Prahy daroval významný americký kreslíř a ilustrátor Mark Podwal do sbírek Židovského muzea třináct svých prací, převážně kreseb a grafických listů. Součástí darovaného souboru jsou však též dva sederové talíře s přetiskem Podwalových malířských předloh.

Významné obohacení sbírek Židovského muzea představuje rovněž portrét historika umění JUDr. Josefa Poláka. Ten za války až do svého zatčení v srpnu 1944 pracoval v týmu odborných pracovníků Židovského ústředního muzea v Praze. Portrét od židovské malířky Alžběty Groszové bude prezentován v rámci výstavy věnované životu a dílu JUDr. Josefa Poláka v roce 2006. Za tento dar vděčíme Ing. Vladimíru Pechovi z Prahy.

Oddělení holocaustu získalo nákupem na základě nabídky do své archivní sbírky „Dokumenty persekuce“ deník Renáty Reimanové. Jedná se o záznamy třináctileté dívky z Plzně, které si psala ve válečných letech 1943–1944. Kromě líčení běžných zážitků ze života mladé dívky a popisu školního i domácího prostředí deník obsahuje zajímavé pasáže popisující bombardování Plzně. Z deníku vyplývá, že rodiče dívky žili ve smíšeném manželství – matka byla Rakušanka, otec český Žid. Díky základním údajům o své rodině, které dívka v deníku uvádí, se dokonce podařilo identifikovat otce dívky Ing. Egona Reimana v databázi obětí holocaustu, a zjistit tak jeho přesný osud. Deník Renáty Reimanové významně rozšiřuje sbírku literární tvorby z válečné doby, uloženou v archivu oddělení holocaustu Židovského muzea v Praze.

ŽIDOVSKÉ MOTIVY V ČESKÉM FILMU

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze zahájilo v říjnu nový cyklus večerních přednášek a videoprojekcí nazvaný [Židovské motivy v českém filmu](#). Přednáší Mgr. Alice Aronová, scenáristka a filmová dramaturgyně. Mezi tématy bychom našli například Obraz asimilace Židů ve filmu, Golemovské legendy ve filmu, Chasidismus ve filmu, Antisemitismus ve filmu – holocaust, Holocaust ve filmu – tzv. ghetto bez zdí, Holocaust ve filmu – transport, Holocaust ve filmu – kolaboranti a zachránci Holocaustu ve filmu – pocit viny z přežití. Z připravovaných videoprojekcí možno zmínit známé české filmy: Načeradec, král kibiců, Marijka nevěrnice, Romeo, Julie a tma, ...a pátý jezdec je Strach, Transport z ráje, Démanty noci, Obchod na korze a Dita Saxová.

ŽIDOVSKÉ MOTIVY V ILUSTRÁČNÍM DÍLE

V pondělí 8. listopadu 2004 byla ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze zahájena výstava ilustrací akademického malíře Jiřího Běhounka – Židovské motivy v ilustračním díle. Vystaveny jsou ilustrace ke knihám Osm světél a Pomsta čarodějnice Simy Leo Pavláta a dále Rabín a čarodějnice Isaaca Bashevisse Singera. Výstava potrvá do 30. prosince 2004.

KONCERT Z DÍLA TEREZÍNSKÝCH SKLADATELŮ

V rámci XII. Fóra Else Lasker-Schülerové „Občas se mi stýská po Praze“ byl ve spolupráci s Federací židovských obcí v České republice uspořádán ve Španělské synagoze v Praze koncert z děl terezínských skladatelů Hanse Krásy, Gideona Kleina, Karla Reinera, Pavla Haase a Viktora Ullmanna.

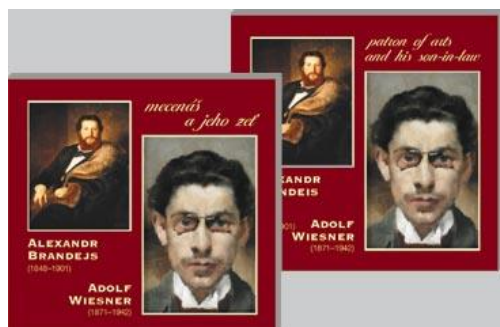
NOVÉ PUBLIKACE

ALEXANDR BRANDEJS (1848–1901)

ADOLF WIESNER (1871–1942)

MECENÁŠ UMĚNÍ A JEHO ZEŤ

Katalog vydaný ke stejnojmenné výstavě Židovského muzea v Praze, je vlastně malou monografií umělce a jeho doby. Autorem katalogu je kurátor výstavy PhDr. Arno Pařík. Rozsah 120 stran, 201 barevných ilustrací, česká a anglická verze. Katalog si je možno objednat na adrese Židovského muzea v Praze nebo elektronicky: ✉ sales@jewishmuseum.cz, případně přímo [zde](#) na webových stránkách muzea

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

Říjen 2004

- Její Excellence paní Silvie Cartwright, gene-rální guvernérka Nového Zélandu, a pan Petr Cartwright
- Skupina 70 amerických židovských činitelů, zástupců jednotlivých sekcí United Jewish Communities

Prosinec 2004

- Michael G. Hahn, Rada pro kulturní a tiskové záležitosti, velvyslanectví USA v Praze

